

Notitie onderzoek toekomstbestendige spreiding kindvoorzieningen gemeente Tytsjerksteradiel

*“Everyone here has the sense
that right now
is one of those moments
when we are influencing the future”.*
Steve Jobs

Inleiding

In deze notitie geven we input voor het uitbrengen van een offerte m.b.t. het doen van een onderzoek naar toekomstbestendige spreiding kindvoorzieningen in de gemeente Tytsjerksteradiel. Resulterende in een rapport met bevindingen en aanbevelingen.

Deze notitie bevat een aantal items die de basis vormen van het onderzoek:

1. Begripsbepaling
2. Probleemstelling
3. Doel en onderliggende verzoeken
4. Resultaat
5. Onderzoeksvragen
6. De reikwijdte
7. Taken en verantwoordelijkheden
8. Projectinrichting
9. Bronnen
10. Tijdenpad

1. Begripsbepaling

Onder een **‘kindvoorziening’** verstaan we: een clustering van voorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar, waar zij gedurende de dag komen om te leren, spelen, ontwikkelen, ontmoeten en ontspannen onder het motto: **samen méér, dan ieder voor zich.**

Een kindcentrum is een integrale pedagogische basisvoorziening die een gevarieerde en rijke leer- en leefomgeving in een doorlopende lijn op het gebied van educatie, opvang, ontspanning, zorg en ontwikkeling kan bieden.

Een kindvoorziening bevat tenminste de volgende partijen: primair onderwijs, voorschoolse voorzieningen (peuterspeelzaal / kinderdagopvang) en buitenschoolse opvang. Aangevuld met sport, cultuureducatie en het verenigingsleven.

Deze voorzieningen zullen ook toegankelijk moeten zijn voor tieners, ouders en bewoners.

Ontmoeting voor heel dorp / de regio, **multi functionaliteit**, is een belangrijk uitgangspunt.

Om tot een clustering van kindvoorzieningen te komen is een sterke samenwerking noodzakelijk waarbij de *behoeften van kinderen gericht op de toekomst, centraal worden gesteld*. Dit vraagt om een bereidheid om over eigen grenzen heen afstemming en intensieve samenwerking te zoeken.

Ketenpartners: dit zijn de ondertekenaars van de intentieovereenkomst op 12 juni 2012: overeenkomst inzake verdere samenwerking tussen scholen, peuterspeelzalen en de grootste kinderopvang-organisatie (Kinderwoud) in de gemeente Tytsjerksteradiel¹. (OPO furore, PCBO Tytsjerksteradiel, Master Franke Skoalle, Osg Singelland, Csg Liudger, Kinderwoud, KeARN en de

¹ Tjalling Koopman college is betrokken bij de ontwikkelingen door hun deelnamen aan het onderwijsplatform.

gemeente Tytsjerksteradiel) de intentie uit om verder samen te werken en zich te willen inzetten voor de ontwikkeling en welzijn van kinderen.

Regiegroep: de voor dit onderzoek opgerichte tijdelijke groep, bestaande uit de primaire partners kindvoorziening: bestuurder Openbaar onderwijs (Lutsen Renema), bestuurder PC onderwijs (Jan Sijtsema), Kinderwoud (Vanessa Weewer) en de gemeentelijke projectleider (Miek Hehenkamp).

2. Probleemstelling

De reden van het doen van onderzoek heeft te maken met het gegeven dat we in de gemeente Tytsjerksteradiel tegen de volgende zaken aanlopen:

- Ontgroening;
- Verouderende schoolgebouwen die niet meer voldoen aan de huidige onderwijsconcepten;
- Invoeren continuïteit en verlengde schooldag activiteiten in een aantal dorpen;
- Dalend aantal leerlingen gebaseerd op prognoses korte en lange termijn (periode 2008 – 2014 en vooruitblik t/m 2015);
- Leegstaande lokalen in diverse schoolgebouwen en ruimte overschot voorschoolse voorzieningen waardoor de exploitatie onder druk komt te staan;
- Verschraving van de huidige voorschoolse voorzieningen als gevolg van verminderde vraag en minder geboortes;
- Exploitatie moeilijkheden kindvoorzieningen;
- Krimpende budgetten vanuit het rijk waardoor een herbezinning op ‘waaraan besteden we ons gemeentelijk en onderwijs budget’ noodzakelijk is;
- Veranderende wet en regelgeving:
 - o met ingang van 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen verantwoordelijk voor buitenonderhoud en aanpassing van schoolgebouwen in het primair onderwijs;
 - o decentralisatie jeugdzorg met ingang van 1 januari 2015;
 - o invoering harmonisatie peuterspeelzalen / kinderopvang met ingang van 1 januari 2017;
 - o passend onderwijs is ingevoerd op 1 augustus 2014.

De probleemstelling is als volgt:

Welke evenwichtige toekomstbestendige spreiding van kindvoorzieningen in de gemeente Tytsjerksteradiel biedt optimale ontwikkelingskansen aan kinderen, zodat ze een volwaardige plek in de maatschappij en op de arbeidsmarkt kunnen verwerven.

3. Doel

Doel van het onderzoek is om op grond van een rapport met bevindingen en aanbevelingen verdere stappen te kunnen nemen om daadwerkelijk te komen tot een evenwichtige toekomstbestendige spreiding van kindvoorzieningen in de gemeente Tytsjerksteradiel.

Dit doel is gebaseerd op de intentieovereenkomst van ketenpartners en een onderzoeksopdracht van de raad:

1. de intentieovereenkomst d.d. 12 juni 2012 *inzake verdere samenwerking* tussen scholen, peuterspeelzalen en de grootste kinderopvang-organisatie (de ketenpartners) in de gemeente Tytsjerksteradiel met bijbehorende uitgangspunten. Alle partijen (OPO furore, PCBO Tytsjerksteradiel, Master Franke Skoalle, Osg Singelland, Csg Liudger, Kinderwoud, KeARN en de gemeente Tytsjerksteradiel) willen zich inzetten voor de ontwikkeling en welzijn van kinderen;

Vrij vlot hierna ontving de gemeente een brief van de 6 directies van de scholen in de Trynwâlden tezamen, met het dringend verzoek om onderzoek te doen naar clusteren van voorzieningen aldaar.

2. de door de Raad geformuleerde onderzoeksopdracht in de termijnagenda: citaat:

Punt 8: Ontwikkeling van het kind

“de raad wil graag een *opiniërend visiedocument* over de rol en mogelijkheden van de gemeente in de doorgaande lijn van het kind.

De raad wil een onderzoek naar hoe we toe kunnen werken naar een toekomstbestendig versterkende structuur rondom scholen vanuit onderwijs, welzijn, cultuur en sport en verenigingen. Krachtige en prachtige scholen, gekoppeld aan leefbaarheid in de dorpen, prima onderwijs en een doorgaande structuur rondom sport en cultuur vanuit sterke verenigingen. Een doorgaande structuur ook gericht op volwassenen en ouderen.

We zien dat kinderen die actief zijn in verenigingen minder jeugdzorg nodig hebben (preventie), krachtige structuren in dorpen een basis zijn voor civil society, prachtige verenigingen vrijwilligerswerk stimuleren en scholen een belangrijke positie in het dorp hebben.

De drie decentralisaties en het nieuwe rooster van onderwijs vragen om een nieuwe structuur. Hierbij willen we ook het uitgangspunt dat onze voorzieningen zoals sportcomplexen, dorpshuizen, etc. multifunctioneel gebruikt kunnen worden, ook door ouderen.

In dit onderzoek willen we ook een actieve participatie van burgers; als gebruikers van faciliteiten, als vrijwilligers in de verenigingen, als actieve deelnemers in de dorpenstructuur en als ouders van de schoolgaande kinderen.

In het onderzoek kan worden meegenomen hoe bij een verwachte daling van het aantal kinderen, een goed aanbod van basisonderwijs blijft, bereikbaar, goed gespreid, met respect en ruimte voor identiteit en multifunctioneel inzetbaar. Hierbij is draagvlak van ouders, bevoegd gezag en leerkrachten gewenst.

Het gaat bij dit integrale onderwerp om twee producten: inventarisatie en visie kindvoorzieningen en een door bovengenoemde gremia gezamenlijk ontwikkeld regionaal spreidingsplan onderwijs”.

4. Resultaat

Resultaat is een rapport met bevindingen en aanbevelingen op welke wijze er inhoud en vorm gegeven kan worden aan toekomstbestendige spreiding van kindvoorzieningen in de gemeente Tytsjerksteradiel.

5. Onderzoeksterreinen

In het licht van de probleemstelling zijn er twee onderzoeksterreinen, één op de zachte kant (inhoud, kwaliteit) en één op de harde kant (stenen, kwantiteit) te formuleren. Dit wordt als volgt in deelvragen onderverdeeld:

De ‘zachte’ kant; de inhoud (kwaliteit van het onderwijs en opvang; welke kennis en vaardigheden hebben kinderen nodig in 2032):

- o wat verstaan de ketenpartners (bevoegd gezag hebbenden, directies en teams) en de directe en toekomstige belanghebbenden (oudergeledingen) onder *kwalitatief goed, toekomstgericht onderwijs en opvang* en kunnen we iets zeggen over de kwaliteit ervan nu en in relatie tot de toekomst in 2032;
- o wat verstaan de ketenpartners (bevoegd gezag hebbenden, directies en teams) en de directe en de toekomstige belanghebbende (oudergeledingen en dorpsbelangen)

onder een *duurzaam kindvoorzieningenniveau*, waar kinderen zich volwaardig kunnen ontplooien, competent voor de toekomst in 2032;

- o wat zijn, wetenschappelijk gezien, en aan de hand van landelijke maatstaven *optimale onderwijsinhoudelijke condities* voor een duurzame spreiding kindvoorzieningen, waar kinderen zich volwaardig kunnen ontplooien;

De 'harde' kant; de vorm, de gebouwen (de kwantiteit):

- o welke *scenario's* zijn er om gebouwen (de kindvoorzieningen) op een dusdanige manier te *clusteren*, al dan niet per dorp / regio;
- o zijn de huidige schoolgebouwen zowel onderwijsinhoudelijk als bouwtechnisch multi inzetbaar of multi inzetbaar te maken als zijnde een volwaardige kindvoorziening;
- o financiële haalbaarheid / doorrekening én draagvlak van diverse scenario's om te komen tot clustering van kindvoorzieningen per dorp / regio om te voldoen aan de probleemstelling. Hierbij rekening houdend met boekwaarde, leeftijd van de gebouwen, evt. leegstand en lange termijn onderhoudsbudgetten van zowel het onderwijs als van de voorschoolse en buitenschoolse opvang voorzieningen.

6. Reikwijdte

Om tot een werkbaar, haalbaar en betaalbaar onderzoek te komen, richt het onderzoek zich alleen op alle kindvoorzieningen (scholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven) in de gemeente. Overige openbare voorzieningen: dorpshuizen, (sport)verenigingsgebouwen, word buiten het onderzoek gehouden, tenzij noodzakelijk voor het onderzoek kindvoorzieningen 0-12 jaar. Besluitvorming hierover wordt gedaan door de regiegroep.

Bij het onderzoek wordt uitgegaan van bestaand beleid; zoveel mogelijk clusteren van voorzieningen.

7. Taken en verantwoordelijkheden

Het onderzoek kan alleen tot stand komen in samenwerking tussen de ketenpartners, andere betrokken partijen en de gemeente. In co-creatie dus. Echter, elke deelnemende partij heeft hierin een eigen taak en verantwoordelijkheid.

De ketenpartners (zie begripsbepaling)

Het initiatief voor dit onderzoek komt in oorsprong bij de ketenpartners zelf vandaag (getuige de intentieovereenkomst en de brief van de 6 directies van de scholen in de Trynwâlden).

De ketenpartners komen 6 keer per jaar bij elkaar in het zgn. onderwijs platform overleg. Zij volgen de voortgang van het onderzoek en geven advies. En treden gedurende het onderzoek op als stuurgroep. Tevens leggen zij het mandaat voor begeleiden van het onderzoek, neer bij de regiegroep.

De regiegroep (zie begripsbepaling)

De regiegroep heeft het mandaat gekregen van de ketenpartners om het onderzoek te begeleiden. En treedt in die hoedanigheid op als opdrachtgever. Deze regiegroep legt in het najaar van 2015 een uitwerkingsplan (gebaseerd op het rapport met aanbevelingen) eerst voor aan de ketenpartners in het onderwijs platform overleg en vervolgens aan de gemeente raad.

De eindverantwoordelijkheid voor de verdere uitwerking ligt bij het bevoegd gezag en de besturen.

Betrokken geledingen en dorpsbelangen

Het is aan de deelnemende besturen en hun geledingen (personeel en ouders) zelf om een toekomstbestendige spreiding kindvoorzieningen te formuleren.

Ook aan de besturen van de dorpsbelangen wordt een actieve bijdrage gevraagd. Deze zullen dan ook uitgenodigd worden deel te nemen aan het onderzoek.

De gemeente

De gemeente ondersteunt het onderzoek door te stimuleren, aan te jagen, te faciliteren en te adviseren. En levert gedurende het onderzoek een projectleider en medewerkers die de gegevens m.b.t. 'de zachte' en 'de harde' kant aanleveren.

De gemeente legt de verantwoordelijkheid zoveel mogelijk neer bij de partijen die voor de uitvoering verantwoordelijk zijn.

Het onderzoeksbureau

Aan het onderzoeksbureau wordt gevraagd om in nauw overleg met de regiegroep, per dorp (of per regio) de onderzoeksvragen te beantwoorden: m.b.t. het deelterrein 'de zachte kant: inhoud'. En indien noodzakelijk 'de harde' kant.

Voor het opstellen van het rapport m.b.t. 'realiseerbare condities' en de 'harde kant' worden gegevens aangeleverd vanuit de gemeente.

Voor meer informatie over de dorpen / regio's wordt verwezen naar de paragraaf 'bronnen'.

Tevens vragen we het onderzoeksbureau subsidie / financieringsmogelijkheden in beeld te brengen en actuele (wettelijke) landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van onderwijs, opvang en zorg mee te nemen in het onderzoek.

Ook is het van groot belang dat het onderzoeksbureau aantoonbare ervaring heeft in het doen van vergelijkbaar onderzoek op het platteland en kennis heeft van procesbegeleiding bij dergelijke projecten.

8. Projectinrichting

Er wordt een regieroep opgericht (zie begripsbepaling) bestaande uit bestuurders van de kindvoorzieningen: openbaar en PC onderwijs, de hoofdaanbieder kinderopvang / peuterspeelzalen en de betrokken ambtenaar (tevens projectleider) van de gemeente. Op afroep aangevuld met andere betrokkenen.

De overige ketenpartners van het overleg onderwijsplatform (ondertekenaars van de intentieovereenkomst) zullen nauw betrokken worden bij de voortgang van het onderzoek.

De gemeente levert ook een projectleider. Uit praktische overwegingen, zal de projectleider het aanspreekpunt zijn voor zowel de regiegroep, de ketenpartners verenigd in het onderwijs platform overleg, het onderzoeksbureau als de wethouder en de raad.

Communicatie naar het veld is een belangrijk punt en verloopt in nauwe samenwerking met de regiegroep, de projectleider en de onderzoeker. Betrokken veldpartijen zullen zeker zijn: betreffende oudergeledingen van de betrokken instellingen en de dorpsbelangen. Indien noodzakelijk voor het onderzoek zullen er andere partijen benaderd worden. Er zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van de bestaande informatiekanalen om iedereen van de voortgang op de hoogte te houden.

9. Bronnen

Vanwege het feit dat er recentelijk al veel (provinciaal, regionaal en lokaal) onderzoek is gedaan, kan geput worden uit o.a. de volgende documenten: spreidingsplan voorzieningen, accommodatiebeleid, integraal huisvestingsplan, Quicksan Trynwâlden (en visiedocument kindvoorzieningen).

Overige 'harde' gegevens m.b.t. voorzieningen, en van belang voor het onderzoek, zullen worden aangeleverd door de gemeentelijke projectgroep, dan wel de ketenpartners.

De situatie per dorp / regio is verschillend en daarom levert een uniform onderzoek in alle dorpen naar alle waarschijnlijkheid niet de gewenste informatie. Belangrijk is een traject te kiezen passend bij de lokale situatie: maatwerk!

Trynwâlden (regio benadering)

In de 4 dorpen van de Trynwâlden staan 6 scholen. Hier is met voorrang een breed onderzoek gewenst om alle mogelijke opties van clustering aan de hand van de probleemstelling en de doelstellingen in kaart te brengen. En van de betrokkenen te horen welke mogelijk, met elkaar bedachte opties (vorm) in *waarbij de inhoud leidend is*, de voorkeur heeft. In een ouderbijeenkomst op 2 oktober jongstleden zijn een aantal opties reeds de revue gepasseerd. We willen echter benadrukken dat onderstaande opties *uitwerkingen* van de inhoud zijn. Inhoud gaat altijd voorop! Vorm volgt.

- één IKC voor de hele Trynwâlden;
- één gebouw per dorp (Gytsjerk en Oentsjerk) met beperktere aanvullende voorzieningen;
- in Mûnein en Aldtsjerk een basisschool behouden, mits de kwaliteit voldoende is (en blijft).

Dorpen met één school

In Garyp, Earnewâld, Suwâld, Ryptsjerk, Aldtsjerk en Mûnein is maar één school. Kinderwoud heeft in Garyp, Earnewâld en Suwâld geconstateerd, dat er te weinig kinderen gebruik maken van kinderopvang/BSO. Particuliere organisaties bieden dit echter in enkele dorpen wel aan. In Garyp, Ryptsjerk en Earnewâld is een peuterspeelzaal. Meestal bij de school of op korte afstand ervan. Voor alle genoemde dorpen geldt, dat er een goede samenwerking is tussen de ketenpartners en deze de komende jaren, waar haalbaar en mogelijk, verder vorm en inhoud krijgt.

Dorpen met 2 scholen

Dorpen met 2 scholen (2 denominaties) bevinden zich in Noardburgum, Jistrum, Tytsjerk, Eastermar, Hurdegaryp en Sumar.

In Eastermar zitten de beide scholen en de peuterzaal al in één gebouw. De kinderopvang/BSO wordt verzorgd door een particuliere organisatie.

Ook in Hurdegaryp zitten beide scholen en de kinderopvang/BSO (verzorgd door Kinderwoud) in één gebouw. De inhoudelijke samenwerking kan de komende jaren versterkt worden door het instellen van een projectgroep.

In Sumar is men bezig te komen tot een fusie waarbij de peuterspeelzaal geïntegreerd zal worden in het gebouw.

In Tytsjerk is de peuterspeelzaal, de kinderopvang en BSO bij de Master Fennemaschool. Gezien de krimp is er over enkele jaren voldoende ruimte om beide scholen in de Master Fennemaschool te huisvesten.

In Jistrum heeft Kinderwoud enkele jaren een BSO voorziening gehad. Deze was niet rendabel en nu wordt de opvang verzorgd door gastgezinnen. Ook voor Jistrum geldt, dat over enkele jaren, met de nodige aanpassingen, er voldoende ruimte is in één van de beide gebouwen om beide scholen te huisvesten.

In Noardburgum is de peuterzaal en de kinderopvang gevestigd in het multi-functioneel centrum (de Balstien). De beide scholen willen ook graag op dit terrein gehuisvest worden. Financieel bleek dit niet haalbaar te zijn, maar de architect heeft bij het ontwerp daar al wel rekening mee gehouden.

Dorp met 3 scholen

Dit doet zich alleen voor in Burgum. Hier zit ook de AZC school.

Op het terrein van De Arke en It Partoer zijn alle kindvoorzieningen zoveel mogelijk geclusterd. Een projectgroep probeert de inhoudelijke samenwerking te versterken. Kinderwoud verzorgt de buitenschoolse opvang in De Reinbôge en op het Bernecampus bij De Arke en It Partoer. Beide organisaties werken op een goede wijze samen en willen dit de komende jaren verder vorm en inhoud gaan geven.

Voor alle geschetste situaties geldt: belangrijke scenario's die onderzocht moeten worden zijn: fusie /samenwerking per dorp (samensmelten van 2 denominaties of 2 denominaties in één gebouw) dan wel clustering in een regio. En welke 'regio' dan.

10. Tijdpad

Verkennde gesprekken onderzoeksbureaus	December 2014 en januari 2015
Beoordelen offertes onderzoeksbureaus	Februari 2015
Opstellen memo voor college en Raad	Uiterlijk week 9
Aanbieden memo Raad	26 maart
Start onderzoek	April 2015
Afronden onderzoek	Oktober 2015
Aanbieden onderzoeksrapport aan de projectgroep	Oktober 2015
Opstellen advies / uitwerkingsnotitie van de ketenpartners	Oktober 2015
Aanbieden onderzoeksrapport en uitwerkingsnotitie ketenpartners aan Raad	November 2015